

Karlstads Hembygdsblad

MEDLEMSBLAD FÖR KARLSTADS HEMBYGDSFÖRENING

Nr 1 Juni 1997

Redaktionen

I förra årets majnummer av Karlstads Hembygdsblad fanns en uppmaning att delta med manus till kommande utgåvor. Vi har fått ett bra gensvar från läsarna/medlemmarna. Mera sån't vill vi ha!

Berätta om egna upplevelser, gärna med bilder från idag, igår eller ännu längre tillbaka. Ge oss Dina synpunkter och förslag. Kanske kan vi publicera det i nästa Hembygdsblad, som beräknas utkomma i september månad.

Vi hoppas också att nya stadsdelsgrupper kommer igång med studier om det egna närområdet. Från 50-talet och framåt har Karlstad förändrats radikalt dels genom sanering och nybyggnation i innersta'n, dels genom tillkomst av nya stadsdelar och dels genom införlivande av omkringliggande orter. Karlstad har faktiskt fått väldigt många stadsdelar om man tänker efter. Och det bör man göra ibland. Stanna och se sig omkring. För att få perspektiv på tillvaron.

Karlstads Hembygdsförening fick i år den stora äran att vara värdförening för Värmlands Hembygdsförbunds årsmöte, som ägde rum i Frimurarlogens fina lokaler. Det vill vi också berätta om i det här bladet.

Vi sumade till över att vi inte fick vara kvar i Mariebergs Herrgård. Det blir onödigt arbetsamt att inte ha en fast lokal att hålla till i, när föreningen fått snurr på aktiviteterna. Fast det är svårt att sura länge, när man bor i Solsta'n!

Värva medlemmar!

Varje medlem skaffar en ny - det är parollen för vår medlemsvärkning. För nog känner Du väl någon, som Du vill erbjuda förmånen att bli medlem i Karlstads Hembygdsförening.

Postgirot är 86 28 79-4 och avgiften 50 kr (familjemedlem och studerande ungdom 25 kr) och glöm inte att skriva namn och adress.

Du kan också ringa vår kassör, Hans-Erik Sennmark, tel 054-21 98 79 och säga att Du vill bli medlem i Hembygdsföreningen.

Ordföranden har ordet

Finns det plats för idealitet i Mariebergsskogsprojektet?

Föreningen har tillskrivit Mariebergsskogens styrelse beträffande vår eventurella framtida roll i detta projekt. F n är vi något konfunderade över vad som hänt under våren och den kommersialisering och privatisering som synes ske i Herrgården, där en liten grupps intressen lämnas företräde.

Vi efterlyser den långsiktighet, som tycktes framgå av de framtagna planerna och där det lämnades plats för vår ideellt arbetande förening.

I övrigt har det varit ett för mig roligt och inspirerande första år som ordförande i Karlstads Hembygdsförening. Tack alla Ni som kommit till våra arrangemang och tack alla som hjälpt till. Vi har haft intressant och roligt tillsammans.

Tack alla som hjälpt till att göra vårt första stora arrangemang till en succé!

Karl-Axel Branzell

Föreningen har från 1997 ändrat sin adress till:

Karlstads Hembygdsförening
Skolmuséet
Kungsgatan 7
652 24 Karlstad

Redaktionskommitté:

Maj-Britt Bergdahl	tel 054-21 97 59
Carl-Eric Carlén	054-15 56 30
Roger Carlsson	054-18 54 20
Monica Gustafsson	054-85 48 20
Inge Nilsson	054-57 21 35

Stadsdelsgrupper

Inom Karlstads Hembygdsförbund finns ett antal stadsdelsgrupper i arbete. Och fler planeras bli igångsatta.

Är Du intresserad av att delta i eller bilda egen grupp, så kan Du kontakta vår ordförande, Karl-Axel Branzell, per telefon 054-21 82 59.

Västerstrand

Eldsjälen Ivan Norbäck, Romstad/Västerstrand, har länge varit verksam tillsammans med likasinnade för att kartlägga händelser och skeenden på bl a Romstad, Bellevue, Zackrisdal, Ulleberg och Växnäs. Studiegruppen, som består av ett 15-tal personer, har samlat material, foton och teckningar, som noggrant beskrivits och samordnats i pärmar.

Man har gått grundligt tillväga med start redan i istiden för att förklara den topografiska landförändringen. Studiegruppen har sedan passerat århundradena för att så småningom landa i industri- och affärsverksamheten under 1800 -1900-talen. Bilden visar hur ett lokalsamhälle byggs upp av driftiga personer, som också uppför bostäder för både sig och de sina.

Även skolväsendet berörs. Det fanns t ex en skola vid Dingelsundet och en ute i Bergvik ungefär där nuvarande OBS-varuhuset ligger idag. Innan Västerstrandsskolan kom till, fick barnen gå till Tjäderskolan för undervisning.

Idrotten betydde mycket i lokalsamhället. Västerstrand hade tidigt ett bra bandyklubba och där fanns också fotbollsintresset. En av områdets profiler, still going strong, är Anders Forsell, som byggde upp Skutberget med alla dess fritidsaktiviteter.

Nu håller Ivan Norbäck och hans studiegrupp på att ge sig i kast med modernare tider. För hembygdsforskning är inte bara att blicka bakåt. Det är också att se sin egen tid och vad framtiden kan ha i sitt sköte. Därför har man nu tagit till sig Karlstad kommuns Översiktsplan 97 och grunnar på den.

Maj-Britt Bergdahl

Herrhagen

På Herrhagen, i kvarteret Balder, finns en nystartad grupp på 7-8 personer, - HSB Baldergruppen -, som med Rune Karlsson i spetsen, tittat på sitt eget närområde och dess utveckling. Gruppen har nogsamt avgränsat sin uppgift i både tid och rum.

Balders näringsliv 1930-1980

- Ett kvarter i omvandling -

Kvarteret, som inramas av Bergslagsgatan-Långgatan-Värmlandsgatan-Herrhagsgatan, har varit ett eget litet samhälle inom stadsdelen Herrhagen. Här har funnits det mesta för livets nödort - mjölk, grönsaker, kläder och skor m m. Ett charkuteri fanns i närmsta kvarter. Vad kan man mer begära?

Man kunde få skriva upp vad man handlade

och betala när man hade råd. Man litade på varandra.

Om någon hade extra svårt med ekonomin fanns alltid grannar och vänner, som kunde avvara en bit mat eller kläder till barnen. Man värnade om varandra.

Under tiden 1930-1980 har antalet företag minskat från ca 25 till idag 3 st. Och antalet anställda har gått från ca 150 personer till en handfull.

Vi, som känner för vårt Balder, där vi bor eller bodde, funderar på om inte utvecklingen gått ifrån oss. Tiden förändras och vi med den. Kanske har allt blivit till det bättre. Men - måste vi alla handla på stormarknader?

Ni, som idag besöker kvarteret, kan i alla fall se ett lyckat resultat på byggsanering.

Maj-Britt Bergdahl

Kvamberget-Orrholmen-Sjötullen-Västra och Östra Viken

Kerstin Modén berättar om den studiecirkel med i snitt 15 deltagare, som under några år arbetat i Värmlands lokalhistoriska förenings regi.

Starten skedde på Lantmäterikontoret med kartstudier. Genom detta kunde man sedan "läsa ut" områdenas framväxt och utveckling.

Bengt Åkerblom på Stadsbiblioteket har hjälpt till med lämplig litteratur om Karlstad. Via microfilmade kyrkböcker har man kunnat följa omflyttningar i de fastigheter, som växte fram efter branden 1865. Också pastorsexpeditionen har bidragit med information.

Man har bekantat sig med de olika stadsdelarna genom promenader och berättat hågkomster för varandra. Bilder av olika slag har studerats. Karlstads-Gillet och Värmlands museum har lämnat förteckning över befintligt fotomaterial. Information har vidare hämtats från kommunarkivet, stadsfullmäktigehandlingar, ritningar m m.

Stadsingenjörs- och fastighetskontoren har besökts liksom Länsstyrelsens handelsregister. Värmlandsarkiv och Tingsrätten har lämnat bidrag till studierna. Även personintervjuer har gjorts bl a hos familjen Järliden på Kvamberget.

Studiecirkeln har dokumenterat sin pågående verksamhet genom en fotoutställning på Gamla badhuset.

Maj-Britt Bergdahl

Värmlands Hembygdsförbunds årsstämma 26/4 1997

Stämman hölls i Frimurarlogens Högtidssal och hade ca 150 deltagare. Arrangör var Karlstads Hembygdsförening. Förbundets ordförande, Bo Andersson, öppnade stämman varefter parentation hölls över de under året bortgångna

hembygdsvännerna. Härvid nämndes särskilt förre landshövdingen i Värmlands län, Rolf Edberg.

Riksförbundets ordförande, Stina Andersson, talade så om hembygdsrörelsen som den ideella länken mellan det förflutna och framtiden. Nuvarande landshövdingen, Ingemar Eliasson, informerade om länsindelning och påbörjad försöksverksamhet i redan sammanslagna län. För Värmlands del är inget aktuellt före år 2002. Stiftet eller Västsverige norr om Väneren är tänkbara enheter.

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar berättade så förre skoldirektören Carl-Eric Carlén om lokaler och frimureriets verksamhet.

Frödingtolkaren Bertil Carlsson underhöll efter lunchen och dagen avslutades i Domkyrkan med efterföljande kaffe i församlingshemmet.

Karl-Axel Branzell

Under alla broar x

Vi har vårt sommarhus invid Klarälven i Karlstad, men inte vid den stora och breda älven utan vid den lugna och smala Dingelsundsådran, som letar sig ut i Väneren västerut.

Några gånger under högsommaren, då vädret är strålande sol och varma vindar, bestämmer vi oss för att göra vår brofärd. Vi packar matsäck och plockar fram flytvästar, gör i ordning båten och i sakta mak börjar vi färden uppåt älven.

Jag har räknat och vet, att vi kommer att åka under 19 broar, varav 17 passeras en gång. Vi lever i en vattenrik region i Karlstad, utan att vi direkt tänker på det.

En kort bit från startplatsen passerar vi två broar. Den ena är en järnvägsbro och den andra är för biltrafik till Skoghall på Hammarön. Vi fortsätter färden genom ett nästan tropiskt landskap, där träden hänger ned över vattnet och speglar sig. Där änder och bävrar samsas och där småfisk hoppar på vattenytan. Vi måste åka sakta, sakta för att hinna njuta av denna speciella natur.

Vi kör upp i Skoghallsådran och ut i stora älvfåran mot Björkås, Romstad och Strand. Där kommer tredje bron, Klaraviksbron, som är en gång- och cykelbro. Sedan kommer fjärde bron, Järnvägsbron, över från Strand och därefter är det Klaraborgsbron vid Karolinen.

Vi åker vidare och spanar efter de sandbankar, som lever sitt eget liv i älven. Färden går förbi restaurangpråmen, som ligger säkert i sanden invid gamla hamnen och Residensparken. Under Klarabron fortsätter färden upp mot Sandgrundsudden, där vi försiktigt tar oss runt. Det är grunt som bara den och vi kollar noga var vi kan köra.

Cykelbron mellan Guldkusten och Sandgrund passeras liksom Tingvallabron, som ser modern och nybyggd ut, fast den kom till i mitten av 30-talet.

Nu närmar vi oss den absolut vackraste bron i Karlstad nämligen den gamla Östra bron även kallad Stenbron, som byggdes under många år på

1700-talet. Det går många berättelser om det bygget. Strax far vi under Gubbholmsbron och fortsätter mot gamla Järnvägsbron mellan Sjöstad och Strömsholm (Tormestad). Men före Järnvägsbron kommer Hagaleds- eller Strömsholmsbron, som är den nyaste av alla de broar vi åker under.

Så delar sig älven i två grenar, den norra Kaplanälven och den södra Örsholmsälven. Vi väljer den senare och passerar under Örsholmsbron, som är nr 13 i ordningen. På båda sidor om älven ligger industrifastigheter och de två broar vi nu åker under sträcker sig över älven mellan Lamberget och Örsholmen.

Vi börjar nära oss Väneren och Hammarösjön. Först åker vi förbi Kalvholmen, där det efter strandkanten alltid står någon och fiskar. Det ska vara ett bra ställe att få gös på.

Så sätter vi fart på båten och drar upp hastigheten. Det är en härlig känsla att flyga fram över vattnet i 25 knop men den färden blir inte så lång, eftersom vi siktar in oss på Gerholmsvassen, där en smal ränna tillåter genomfart och så är vi inne i hamnbassängen. Vi svänger babord före Kanikenäset och förbi Bergholmen med riktning mot Morbrors ådra.

Ett hav av näckrosor möter oss i viken in mot Hammarön. Det finns en smal infart bland alla bladen, så vi kan ta oss fram i sakta mak. Bron över vattnet är så låg, att bara mindre, låga båtar kan passera. Det är Hammaröleden, som går över ådran och jag undrar, om någon bilist har tänkt på, att det är en bro där.

Vi kommer in i en smal och lugn del av älvens delta och åker sakta och njuter av åsynen av de fritidshus, som ligger efter strandkanten. Här är också fina fågelmarker med ris, gamla träd och allt är orört. Har vi tur, kan vi få se kungsfiskare, häger och rovfåglar och många sorters småfåglar. På försommaren åker vi dit i kvällningen för att lyssna på näktergalen, som sprider en förtrollad stämning med sin sångkonst.

Vi åker under bro nr 17 och kommer ut i stora älven strax ovanför Jakobsbergsbron men där svänger vi återigen babord och är på väg tillbaka mot Dingelsundsådran och de två broar vi passerade på utfärden.

Denna åktur tar många timmar och ska genomföras när det är fint väder, för då är det mycket att titta på. Vi brukar möta Solabåten, full av turister, som vinkar och ser glada ut. Andra fritidsbåtar är också ute på tur. Barn och vuxna badar i den numera rena älven. Folk är ute och promenerar och i centrum är det alltid något på gång. Många populära uteserveringar finns det också.

Jag ser fram mot sommaren och våra traditionella broturer.

Monica Gustafsson

Hembygdsföreningen och Mariebergsskogen

Vår förening har haft förmånen av att alltsedan 1994 kostnadsfritt få disponera ett rum på nedre botten i Mariebergs Herrgård, vilket välvilligt ställts till vårt förfogande av kommunens fritidsförvaltning. Vi fick härigenom en lokal, som vi i viss mån kunde betrakta som vår egen att användas för sammanträden och andra aktiviteter t ex julmarknader. Lokalens anknäring till Mariebergsskogen och den gamla landerikulturen låg dessutom helt i linje med föreningens intresseinriktning fastslagen vid flera tillfällen av styrelsen.

Detta intresse för Mariebergsskogen har bl a tagit sig uttryck i att vi engagerade oss i de arkitektutredningar om Skogens framtid som presenterades för drygt ett år sedan. Vi lämnade också ett yttrande till kommunstyrelsen över utredningsförslagen, där vi bl a förklarade vårt intresse för att på olika sätt aktivt delta i Skogens utveckling speciellt då det gäller landområdet och kring Herrgården.

Vid kontakter mellan representanter för föreningen och kommunen har vi fått intrycket, att kommunen var positivt inställd till ett sådant samarbete. Ännu mer styrkte i denna uppfattning blev vi, när kulturmånden i början av 1997 beviljade oss ett anslag på 10 000 kr för "Mariebergsskogsprojektet". Förväningen bland oss blev därför stor, när vi någon gång i vintras kunde läsa i tidningarna, att Herrgården upplåtits till ett av stadens privata konstgallerier, i praktiken innebärande att Hembygdsföreningen med hittills anskaffade möbler och annan utrustning blivit avhysta från denna för oss så intressanta byggnad.

Vi har av Mariebergsskogens nya ledning fått löfte att vid behov disponera utrymme i Spikgården för sammanträden m m och att man i övrigt t v magasinerar våra tillhörigheter.

Det som hänt innebär givetvis ett avbräck i vår planering, när det gäller Mariebergsskogen. Vår inställning, att vi vill engagerat arbeta för en utveckling av Skogen, finns dock kvar. Vi är angelägna att ha goda relationer med Mariebergsskogens nya ledning och vår förhoppning är, att vi så småningom skall kunna betraktas som en god samarbetspartner, när det gäller i första hand Herrgårdens framtida utveckling.

Hans-Erik Senmark

Utflykt Långban - Lesjöfors

En solig lördagsmorgon, 19 april 1997, med nordanvinden svepande över Värmland drog vi iväg från Norrstrandskyrkan mot Långbans gruvby. Omkring 40 medlemmar hade funnit inbjudan lockande och allt bådade gott.

Framme i Långban blev vi väl mottagna av två guider, som med var sin grupp i släptåg, gav en gedigen information om hur det var när gruvan var

igång. Muséet visade smakprov på vad bergen runt Långban innehöll. För intresserade är det t ex möjligt att leta mineraler i de stora högar, som lämnats kvar. Det lär finnas över 300 olika arter.

Långbans gästgiveri bjöd på en enkel och god lunch i trevlig miljö innan vi fortsatte mot Lesjöfors och muséet där. Hur det såg ut hemma hos Svenssons på 40-, 50- och 60-talen kommer vi nu ihåg. Hur ett kontor var utrustat, hur en skolsal kunde se ut, hur styrelserummet var möblerat och hur växeltelefonisten satt. Allt var mycket skickligt arrangerat och det gav verkligen mersmak. Muséet har i sina samlingar ett komplett kafé från 50-talet. Där intog vi eftermiddagskaffet. Hela dagen var mycket lyckad och alla var nöjda när hemfärden påbörjades. Vi stannade i Filipstad för att beskåda John Ericssons-monumentet, som faktiskt ligger på amerikansk mark.

Hoppas det blir en tradition, att Karlstads Hembygdsförening varje år inbjuder till en kulturreisa.

Monica Gustafsson

Program

- * 11/6 Rundvandring i Stadsträdgården
Samling vid huvudentrén kl 1800
Guide Anders Blomkvist
Avslutning med fika på Järnvägscaféet
- * 23/8 Visning av Gamla kyrkogården kl 1500
Guide Erik Bengtsson
- * 14/9 Kulturhusens dag
"Kända och okända försvarsmiljöer"
Visningar kl 1300 och 1500
* Arsenalen
Samling Hyresgästernas Hus, Kungsg 1
Ciceron Sven Larsson
- * 12:s f d regementsområde
Samling Kasernhöjdens huvudport
Ciceron Bertil Löfgren
- * Sandbäckens gård
Samling Sandbäcksg 29
- * Trossnäs läger
Samling vid minnesstenen (skyltad från vägen)
Ciceron Bertil Olsson
- * Zackrisdalsverken
Samling Södra porten, Zackrisdalsv 22
Ciceroner Östen Svensson och Rolf Öström
- * 24/9 Förhandstitt på Värmlands nya museum
Samling vid entrén kl 1800
Visning Pernilla Åberg